

ingediend op **1807** (2022-2023) – Nr. 1
31 augustus 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Loes Vandromme en Johan Danen

over de werkzaamheden van de Commissie van Wijzen

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de Commissie van Wijzen.....	4
1.	Opdracht	4
2.	Samenstelling	4
3.	Scope.....	4
4.	Werkwijze	5
II.	Bespreking.....	5
1.	Tussenkomen van de leden	5
1.1.	Loes Vandromme	5
1.2.	Kathleen Krekels.....	6
1.3.	Hannelore Goeman	6
1.4.	Johan Danen	7
1.5.	Jan Laeremans	8
1.6.	Elisabeth Meuleman	9
1.7.	Hilâl Yalçin	9
1.8.	Karolien Grosemans	9
1.9.	Koen Daniëls	10
1.10.	Loes Vandromme	10
1.11.	Hannelore Goeman	11
2.	Antwoorden van de Commissie van Wijzen.....	11
3.	Replieken van de leden en bijkomende antwoorden.....	12

Op 6 juli 2023 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling over de werkzaamheden van de Commissie van Wijzen, met Dirk Van Damme, voorzitter, en Paul Yperman, vicevoorzitter van de Commissie van Wijzen.

I. Uiteenzetting door de Commissie van Wijzen

Dirk Van Damme geeft bij het begin van zijn uiteenzetting mee dat de gedachtewisseling in eerste instantie zal gaan over de opdracht, de samenstelling en de werkwijze van de Commissie van Wijzen. Wat betreft de feitelijke inhoud van het werk en in welke richting het gaat, daarbij wordt, ook op vraag van de Vlaamse Regering, zoveel mogelijk in de luwte gewerkt. Toch meent de spreker dat het de moeite loont om over bepaalde aspecten van gedachten te wisselen.

1. Opdracht

De opdracht die de Vlaamse Regering aan de commissie gaf, is ruim: "... vanuit een analyse van de beginsituatie komen tot een blauwdruk voor een modern personeels-, human resources-, professionaliserings- en schoolorganisatiebeleid binnen onderwijs, inclusief opportuniteiten in het kader van digitalisering en duaal leren".

De spreker schetst vervolgens de achtergrond waarbinnen het initiatief is opgestart. Hij verwijst in eerste instantie naar het ernstige lerarentekort, dat een enorme impact heeft op het onderwijs. Daarnaast bestaat er een discussie over de kwaliteit van het onderwijs, gevoed door een achteruitgang van data uit onderzoek.

De minister heeft er bewust voor gekozen het lerarenpact niet in zijn geheel op tafel te leggen en dus geen globale discussie met de sociale partners op gang te brengen. Dat is een keuze voor een bepaalde strategie, maar de minister beseft volgens de spreker wel dat er in de toekomst een omvattend kader nodig is waarin over personeel en schoolbeleid wordt nagedacht.

2. Samenstelling

Dirk Van Damme en Paul Yperman hebben alle vrijheid gekregen om de commissie samen te stellen. De spreker wilde een gemengde expertise samenbrengen. Er is enerzijds gekozen voor expertise vanuit de onderzoekswereld en hr buiten het onderwijs, samen met ervaringsdeskundigen van het sociaal overleg in het onderwijs. Anderzijds is er gekozen voor ervaringsexpertise vanuit het onderwijs zelf, in concreto vijf directies en vijf leraren. Voor de directies is daarbij grotendeels zelf de selectie gemaakt, voor leraren is gebruikgemaakt van het lerarenpanel zoals het is samengesteld in de Vlor (Vlaamse Onderwijsraad).

Er is volgens Dirk Van Damme een kleine overlap met de commissie-Brinckman omdat de minister wilde dat werd aangesloten bij het werk van die commissie.

3. Scope

Het gaat zowel over de leraar die functioneert in de schoolorganisatie als over de school als organisatie. De commissie wil het hele professionaliseringscontinuüm van de leraar vatten, omdat de aantrekkelijkheid van het beroep staat of valt met de visie op professionaliteit en hoe die zich ontwikkelt, gaande van de instroom van kandidaat-leraren in de lerarenopleiding tot de opleiding zelf, de overgang tussen de opleiding en het instappen in het beroep, het begin van de loopbaan, de verdere professionele ontwikkeling, de loopbaandifferentiatie enzovoort. Vervolgens worden hiervan de consequenties voor het schoolbeleid belicht: de schoolorganisatie als stimulerende en motiverende werkomgeving, het schoolleiderschap

en de hr-perspectieven. Dirk Van Damme is van mening dat met een modern personeelsbeleid op schoolniveau veel winst te boeken valt in het onderwijs.

4. Werkwijze

Paul Yperman licht de werkwijze toe en zegt dat de eerste fase is afgerond. De commissie heeft ruim de tijd genomen voor de verkenning en een brede en diepgaande analyse. Alle leden van de commissie beschikken over dezelfde informatie, ook over domeinen waarmee ze zelf niet zo vertrouwd zijn. De analyses worden verkregen van experts en ervaringsdeskundigen en van mensen uit het sociaal overleg. Het gaat niet alleen over expertise maar ook over meningen en standpunten. Er werd ook geluisterd naar alle politieke fracties.

De commissie heeft met alle stakeholders in het onderwijs gesproken: de ouderkoepelverenigingen, de Vlaamse Scholierenkoepel, de onderwijsvakbonden en de onderwijskoepels. Inspecteur-generaal Lieven Viaene was de vertegenwoordiger van de onderwijsinspectie. Om voeling te houden met de Commissie Beter Onderwijs was er ook een gesprek met Philip Brinckman en Kris Versluys.

Er werd ook gesproken met experts uit het vroegere sociaal overleg: Raymonda Verdyck, Mieke Van Hecke en Jos Van Der Hoeven. Zij kunnen vanuit een neutrale positie terugkijken. De wetenschappers die in de commissie zetelen, kregen de kans om met hun expertise voor de werkzaamheden van de commissie relevant onderzoek te brengen: onderwijs econoom Kristof De Witte, Melissa Tuytens over de motivatie van leraren en Evelien Timbermont, die gespecialiseerd is in het statuut en de rechtspositie.

Paul Yperman vult aan dat er ook een gesprek was met mensen van buiten de commissie: motivatiepsycholoog Maarten Vansteenkiste, onderzoeker Geert Devos en hr-experte Peggy De Prins. Daarnaast heeft men ook de andere in de commissie aanwezige expertise gehoord: Hugo Deckers vanuit het sociaal overleg, hr-specialiste Lesley Arens, Sofie Landuyt vanuit de lerarenopleiding en directeur Kristien Bruggeman. Daarnaast was er een belangrijk gesprek met Teun Pauwels, om het mogelijke lerarentekort in de toekomst te monitoren.

De Commissie van Wijzen blijft vragen krijgen om gehoord te worden, maar Paul Yperman stelt dat men stilaan in de afrondingsfase zit. Nu komt de fase van de visieontwikkeling, via thematische gesprekken binnen de commissie. In een volgende fase worden de standpunten in een flow gegoten, om op die manier tot een consistent voorstel of een blauwdruk te komen. De Commissie van Wijzen hoopt in september 2023 het denkwerk en de visieontwikkeling achter de rug te hebben, om in oktober te finetunen en in december te kunnen afronden.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Loes Vandromme

Loes Vandromme zegt dat de cd&v-fractie tevreden is dat gezocht wordt naar gedragenheid. Uit het gehanteerde model bij de commissie-Brinckman blijkt dat het ook belangrijk is om terug te koppelen als er een finaal rapport is. In hoeverre wordt daar in de planning al rekening mee gehouden?

In 2019 stond in het regeerakkoord dat men een lerarenloopbaanpact wilde realiseren. Wat is het verschil tussen een dergelijk pact en het algemene omvattende kader?

Loes Vandromme ziet ook niet echt het verschil met wat er door de vorige ministers gehanteerd werd. Wat een lerarenloopbaanpact is, is soms een semantische discussie aan het worden. Voor haar start het altijd met een omvattend kader.

De spreker vindt het goed dat er heel breed gezocht wordt naar expertise binnen het veld en dat die gehoord wordt. Het valt haar op dat er bij de aanvang van de Commissie Beter Onderwijs, waarvoor professor Dirk Van Damme eerst gevraagd werd als trekker, het plan was om ook internationale experts te horen. In de opsomming van de namen door de Commissie van Wijzen hoorde ze echter geen internationale expertise. Hoe zorgt men ervoor dat men niet alleen binnen Vlaanderen kijkt maar ook bij de Waalse bureaus of verder? In Nederland heeft men expertise met het werken op lange termijn en met het onderwijsplan dat men nu opnieuw aan het herbekijken is.

Rekening houdend met de lange termijn is het goed om al na te denken om het huidige werk van de Commissie van Wijzen futureproof te maken en ervoor te zorgen dat het op termijn bijgewerkt wordt. Hoe kijkt men daarnaar?

De timing lijkt Loes Vandromme laat, want in december zit men wellicht echt in verkiezingsmodus.

Het is iedereen opgevallen dat er de laatste tijd af en toe ballonnetjes opgelaten worden, bijvoorbeeld over de inkorting van de vakantie of het apart zetten van kinderen die het Nederlands niet zo machtig zijn. Zijn dat zaken die uit de gesprekken komen en die ook gedeeld worden door de andere leden? Het is niet eenvoudig om het veld duidelijk te maken vanwaar de ideeën komen en of ze ook gedragen worden, merkt het lid op.

1.2. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels hoorde dat de verkennings- en analysefase min of meer afgerond is, maar er zijn nog heel veel mensen die hun ideeën aan de Commissie van Wijzen kenbaar maken. De commissie heeft recent via mail een vraag van de Vereniging voor Logopedisten ontvangen om ook met hen rond de tafel te zitten. Hun vraag gaat er vooral over dat ze al langer bekijken in welke mate ze een rol zouden kunnen spelen in het onderwijs. Er is natuurlijk het lerarentekort en alle hulp is welkom. In dat opzicht zouden logopedisten op basis van hun opleiding een gedeeltelijk antwoord kunnen zijn, omdat heel veel leerkrachten ook zorgfuncties hebben, in taalbadem ingezet worden of de verantwoordelijkheid hebben om Nederlands te leren aan kinderen die een andere moedertaal hebben. Logopedisten kunnen misschien leerkrachten ontlasten, ze kunnen eventueel zorgen voor extra coaching in een klas, maar natuurlijk niet in de functie van een logopedist die zijn of haar rekeningen bezorgt aan de mensen, maar echt als een onderdeel van een leerkrachtenteam. Als de commissie met hen in gesprek zou gaan, zouden er ook nog wel andere interessante zaken naar voren kunnen komen, meent het lid.

1.3. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman is blij met de toelichting van de Commissie van Wijzen, maar kijkt vooral uit naar het inhoudelijke debat, om stevig te kunnen discussiëren over de fundamenteën. De oprichting van de Commissie van Wijzen is een goed initiatief, want op die manier kunnen experts die luisteren naar het terrein, buiten de politieke discussie en in de luwte nadenken over het personeelsbeleid, over hoe het statuut en de positie van de leerkrachten kan worden versterkt. Voor Vooruit had dat vroeger moeten gebeuren, want er is geen tijd te verliezen.

Het uitgangspunt is dat sterk onderwijs begint bij een sterke leerkracht. Steeds minder jongeren kiezen voor de job en velen haken af. Met het lerarentekort is er

een negatieve spiraal, want de overblijvende leerkrachten krijgen steeds meer werk op hun schouders. Minister Ben Weyts heeft wel een aantal maatregelen genomen om het tij te keren, maar die waren volgens Vooruit te onvoorbereid en vertrokken niet vanuit een brede visie. Fundamenteel zijn het moderniseren van het personeelsbeleid, meer samenwerken in teams, het vergroten van het beleidsvoerend vermogen van scholen, het verbeteren van het statuut, perspectief en doorgroeimogelijkheden in de carrière en het versterken van de opleidingen, aldus de spreker.

De Commissie van Wijzen heeft heel veel experts gesproken. De spreker sluit zich aan bij de vraag of het niet interessant zou zijn om daarin wat internationaler te gaan. Wat bestaat er in andere landen om de job aantrekkelijker te maken en te houden?

Hoe zal de Commissie van Wijzen knopen doorhakken? Het debat is gepolariseerd en er bestaan zeer uitgesproken meningen. Zal er over elk voorstel in consensus worden beslist of kan er ook bij meerderheid worden beslist?

Bij de bespreking van het statuut van de leerkrachten en het personeelsbeleid gaat het al snel over de rechtspositieregeling, wat een zeer technisch gegeven is. In onderwijs is alles met elkaar verbonden, wijzigingen hebben vaak een impact op heel veel andere maatregelen. Zal de Commissie van Wijzen principes naar voren schuiven, of zal ze een aantal voorstellen al wat verder uitwerken?

De spreker wijst op het belang van terugkoppeling naar het veld. De commissie-Brinckman is nadien met haar rapport in heel veel scholen langsgedaan om de discussie aan te gaan. Is de Commissie van Wijzen dat ook van plan?

Wat verwacht de Commissie van Wijzen van de Commissie voor Onderwijs? Zijn er, naast de geplande inhoudelijke discussie, nog andere verwachtingen over input of ondersteuning?

1.4. Johan Danen

Johan Danen is benieuwd of het onderzoek dat de Commissie van Wijzen heeft geraadpleegd tot nieuwe inzichten heeft geleid. Of had dat veeleer de bedoeling om iedereen met een gelijk speelveld te laten starten?

De commissie heeft veel mensen en groepen gehoord. Waren de visies die daarbij naar boven kwamen gelijkaardig of erg uiteenlopend? Dat laatste maakt het natuurlijk moeilijk om tot een gedragen conclusie te komen.

De commissie betreft ook specialisten of ervaringsdeskundigen uit het sociaal overleg bij haar werkzaamheden. Johan Danen vindt dat bijzonder belangrijk. Wat hem opviel bij de hoorzittingen in 2021 met de onderwijskoepels en -vakbonden over het lerarentekort (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 235/6-7), is dat men eigenlijk geen enkel punt gemeen had. Ze vroegen de minister dus een context te creëren waarin toenadering mogelijk is. De vraagsteller is ervan overtuigd dat de commissie uitstekend werk zal leveren, maar vreest dat het resultaat ervan kan zijn dat iedereen opnieuw in egestelling gaat. Heeft de commissie aanwijzingen, onder andere op basis van het betrekken van de ervaringsdeskundigen, dat toenadering wel mogelijk zal zijn? Dat overstijgt misschien de scope van de werkzaamheden van de commissie, maar het lijkt de spreker goed om ook een beetje breder te kijken.

Johan Danen sluit zich aan bij de opmerkingen over de internationale benadering van het onderzoek. Aangezien ieder land anders is, ook qua context, kan men modellen natuurlijk niet gewoon kopiëren. Toch vallen er misschien zaken te leren

uit wat internationaal gebeurt. Hij veronderstelt dat Dirk Van Damme daar, gezien zijn internationale ervaring, ook aandacht voor heeft. Hoe heeft men geprobeerd dat te betrekken in de werkzaamheden?

Vervolgens heeft Johan Danen een politieke vraag. Heeft de minister recent zaken beslist die volgens de Commissie van Wijzen haaks staan op wat ze hoort in het werkveld? Hij begrijpt dat de sprekers daar misschien moeilijk op kunnen antwoorden.

De commissie geeft aan heel veel te willen doen. Ze is heel ambitieus. Een aantal zaken waar het misloopt en die moeten worden aangepakt, zijn echter al bekend. Zo is geweten wat er zou moeten gebeuren voor het schoolleiderschap. Daar is ook onderzoek naar gebeurd. Er is ook veel onderzoek gebeurd over de instroom van beginnende leerkrachten en waarom ze afhaken. Is het de bedoeling om daar nog veel extra informatie over te krijgen of wordt wat men daarover al weet gewoon bevestigd? De vraagsteller vreest dat men heel veel tijd zal besteden aan het analyseren van zaken die al geweten zijn, terwijl de moeilijkheid het komen tot concrete resultaten is. Het is weliswaar niet de commissie die dat zal implementeren, maar hoe gaat ze daarmee om?

De commissie komt nu in de fase van visieontwikkeling en het formuleren van besluiten. Welke vorm zal het eindproduct aannemen?

1.5. Jan Laeremans

Jan Laeremans benadrukt dat er al lang gediscussieerd wordt over het lerarenloopbaanpact. Volgens de spreker verwachten zowel meerderheid als oppositie van de minister dat hij een coherent verhaal voorstelt, in plaats van losse maatregelen te nemen.

De aanstelling van de Commissie van Wijzen komt volgens Jan Laeremans te laat. Hij vermoedt dat de conclusies van de commissie niet binnen deze zittingsperiode kunnen worden uitgevoerd, aangezien ze te dicht bij de aanstaande verkiezingen zullen worden bekendgemaakt. De aanstelling van de werkgroep had volgens de spreker enkele jaren eerder moeten gebeuren.

De Commissie van Wijzen heeft het traject voorgesteld en laat zelf weten dat ze onder tijdsdruk staat. De spreker vraagt zich af of de commissie meer tijd had genomen voor de informatieronde als die tijdsdruk er niet was geweest. Hoeveel tijd denken de externe sprekers zelf nodig te hebben voor hun taak?

Daarbovenop wil de spreker weten wanneer de Commissie van Wijzen deze opdracht heeft gekregen. Is die opdracht er plots gekomen of is die geleidelijk gegroeid na gesprekken met de minister en zijn kabinet?

Net als zijn collega's vraagt Jan Laeremans zich af of het wel verstandig is dat Dirk Van Damme, als voorzitter van de Commissie van Wijzen, regelmatig van zich laat horen in de media. De spreker verwijst naar de discussies die daardoor ontstaan over aparte klassen voor anderstaligen of een kortere zomervakantie. Dat zorgt voor een interessant debat in het parlement, maar kan onvrede teweegbrengen op het werkveld. De spreker wijst erop dat de voorzitter van de Commissie van Wijzen in de luwte moet werken.

Hij wenst de voorzitter en vicevoorzitter succes met wat hij een zware opdracht noemt en benadrukt opnieuw dat hij de Commissie van Wijzen meer tijd gunt voor haar opdracht.

1.6. Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman zegt teleurgesteld te zijn met de presentatie van de Commissie van Wijzen. Ze wil meer inzicht krijgen dan louter in de samenstelling van de commissie.

De voorzitter en vicevoorzitter hebben veel gesprekken gevoerd. De spreker vraagt zich af of er zich bepaalde lijnen beginnen af te tekenen. Kunnen de sprekers al een aantal hoofdlijnen benoemen? Wat zijn de grootste knelpunten na de gesprekken en analyses?

Ze wil weten hoe de werkgroep tot beslissingen zal komen nadat de knelpunten zijn geïdentificeerd. Ze vraagt zich af of er verschillen zijn in de visies van de leden van de Commissie van Wijzen. Als er geen unanimititeit is, is het dan de bedoeling om bij meerderheid tot een beslissing te komen? Er zijn ongetwijfeld meningsverschillen. Hoe gaat de Commissie van Wijzen proberen om de tegenstellingen te overstijgen? De minister en de parlementsleden slagen er al jarenlang niet in om knopen door te hakken. Hoe zal de Commissie van Wijzen dat anders aanpakken?

Hoe gaat de commissie haar aanbevelingen vormgeven op een manier dat er een bepaalde visie uitkomt? Hoe gaat ze ervoor zorgen dat het niet iets wordt van vakbonden enerzijds en onderwijsverstrekkers anderzijds? Elisabeth Meuleman wil daarover wat meer toelichting en vraagt nog hoever de commissie inhoudelijk al staat.

Het is perfect legitiem om meningen te uiten, maar de commissie heeft natuurlijk ook een andere rol, merkt de spreker op. Er zijn persoonlijke meningen, meningen met een bepaald draagvlak en wetenschappelijk onderbouwde meningen. Dat kan tot verwarring leiden. Hoe zal men daar in de toekomst mee omgaan?

1.7. Hilâl Yalçın

Als de commissie haar rapport aflevert bij de minister, kan hij daar dan nog iets aan veranderen, weglaten of benadrukken, vraagt *Hilâl Yalçın*. Ze wil weten of de commissie carte blanche heeft gekregen. Hebben de leden zicht op de volgende stappen van de minister?

1.8. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans gaat ervan uit dat de sprekers weten dat er een grote discussie bestaat over het lerarenloopbaanpact. Voor de ene groep moet er een allesoverkoepelend pact komen. Dat is in de vorige legislaturen nooit gelukt. Nu is er wel een conceptnota over de herwaardering van het lerarenambt, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 3 december 2021, met acties op korte en middellange termijn. De commissie is in het leven geroepen om de visie te versterken op de lange termijn. Zal ze een soort lerarenloopbaanpact op papier zetten? Zo ja, hoe komt het dat de commissie daar wel in zou slagen terwijl de vorige ministers hun tanden daarop hebben stukgebeten?

Heeft de commissie ook gesprekken met de vakbonden?

De onderwijsinspectie haalde aan dat het beleidsvoerend vermogen van scholen bijzonder laag is: 52 procent van de scholen in het basisonderwijs voldoet aan de verwachtingen, in het secundair onderwijs is dat slechts 21 procent. De spreker vraagt naar de mening van de commissie over de leraar-specialist, waarover in de plenaire vergadering van 12 juli 2023 gestemd zal worden (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1733/1). Een mogelijke redenering is dat de leraar-specialist de vlakke loopbaan doorbreekt, maar alleen maar die van de leraar-specialist, maar daar

gaat het niet over. Het gaat over het feit dat die leraar-specialist de volledige school en alle leerkrachten zal ondersteunen met zijn of haar expertise. De spreker hoopt dat iedereen dat een fantastisch idee vindt en dat ook kan verdedigen.

Planlast is een van de belangrijkste oorzaken waardoor leerkrachten het onderwijs verlaten en bevindt zich heel vaak op het niveau van de scholen. Volgens de onderwijsinspectie is het installeren van een professionele leergemeenschap heel belangrijk, maar ook dat zit op het niveau van de scholen. De vraag is of de commissie ook op die drempel is gebotst. Het is zeker niet de bedoeling om de onderwijsvrijheid te boycotten. Het is gewoon een vaststelling dat goede ideeën soms niet uitvoerbaar zijn omdat die zich op het niveau van de scholen bevinden, stelt de spreker.

1.9. Koen Daniëls

Koen Daniëls wijst erop dat de commissieleden die het meest aandrongen op het gesprek met de Commissie van Wijzen niet aanwezig zijn.

Stel dat de Commissie van Wijzen al een aantal ideeën over de leraar zou lanceren, dan zouden de volgende dagen de kranten volstaan met reacties van verschillende partners. Daardoor zou deze poging net zo eindigen als die van minstens drie voorgaande ministers, namelijk dat het pact er niet komt. Het ligt niet aan de inspanningen, maar wel aan alle partners die rond de tafel zitten. Dat is een belangrijke vaststelling, omdat er mensen aanwezig zijn die in allerlei hoedanigheden binnen het onderwijs hebben gefunctioneerd. Zij hebben ook inspanningen geleverd over het decreet Rechtspositie, maar hebben moeten vaststellen dat het toen niet is gelukt.

Koen Daniëls wijst op het feit dat in de toelichting van de commissie alle elementen van de lerarenloopbaan even belangrijk zijn. Hij vraagt zich af of daar in het verdere traject een weging aan wordt gegeven. Hij verwijst naar het onderdeel loopbaanontwikkeling en differentiatie en vraagt zich af of dat in het verleden mogelijk onderbelicht is gebleven. Het hr-beleid in scholen en exitgesprekken kunnen een antwoord bieden op de vraag waarom een leerkracht de school, en bij uitbreiding het onderwijs, verlaat, iets wat tot hiertoe vrij onbekend was.

De spreker wil ook weten of de commissie in het verdere traject rekening zal houden met het budget en hoe ze daarnaar kijkt. Er kunnen namelijk veel voorstellen zijn, maar daar is ook een budgettaire component aan gekoppeld.

Koen Daniëls vraagt zich verder af of er al een consensus bestaat met alle betrokken partijen over de verschillende onderdelen. Hij ziet dat er geen opleiding is voor directies. Komt dat ook aan bod? Directies zijn immers een belangrijke factor waarom leerkrachten een school verlaten.

De spreker wil ook meer informatie over de werkmethode van de Commissie van Wijzen. Hij stelt vast dat er heel veel tijd ging naar infovergaring om zo toe te werken naar een consensus. Gaat dat dan over een consensus binnen de Commissie van Wijzen of tussen alle betrokken partners? Stakeholders streven vaak hun eigen belangen na, waardoor het moeilijker is om een consensus te vinden. Hij wenst de Commissie van Wijzen veel succes.

1.10. Loes Vandromme

Loes Vandromme stelt vast dat er een ambitie is om een lerarenloopbaanpact op te maken en een ambitie om vorm te geven aan een kader om zo een visie op te bouwen. Zij vindt het belangrijk dat die ambities er blijven. De spreker vraagt zich wel af wat het verschil is tussen een pact en een kader.

Tijdens de vorige zittingsperiode werden er in dat verband ook al maatregelen genomen, merkt ze op. Er werden toen al sporen gelegd. Maar om sporen te leggen, zijn er ook dwarsliggers nodig. Dat zijn volgens de spreker de stakeholders. Ze vindt het belangrijk om die dwarsliggers samen te brengen om een langetermijnvisie uit te bouwen.

1.11. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman voegt nog toe dat de huidige Vlaamse meerderheid ervan overtuigd leek dat er een pact nodig was over de loopbaan van leerkrachten. Het staat ook in het regeerakkoord. Ze stelt vast dat er deze zittingsperiode op dat vlak nog niet veel werd verwezenlijkt. Er kwamen slechts enkele losstaande maatregelen. Ze vindt dat het tijd is om enkele grote principes vast te leggen om de loopbaan van leerkrachten aantrekkelijker te maken in de toekomst en om het personeelsbeleid te moderniseren. Ze kijkt uit naar wat de Commissie van Wijzen daarover kan zeggen.

2. Antwoorden van de Commissie van Wijzen

Dirk Van Damme begrijpt de teleurstelling en frustratie van sommige vraagstellers. De spreker legt uit dat hij niet in staat is om inhoudelijke zaken te bespreken. Hij is bang dat hij een publiek debat zou ontketenen als hij inhoudelijke zaken lost en op die manier het evenwicht in de voorstellen zou aantasten. De spreker zal zich daar in zijn antwoorden strikt aan houden.

De Commissie van Wijzen wil niet in de plaats treden van het sociaal overleg, het Vlaams Parlement of de Vlor. De bedoeling is om een groep mensen samen te brengen met verschillende expertises, die een heldere kijk hebben op de zaak om op lange termijn richting te geven aan de politieke besluitvorming en het sociaal overleg. Op die manier werken ze aan een blauwdruk voor de toekomst.

Over de vraag naar de gedragenheid van het initiatief is inderdaad veel gediscussieerd. De commissie probeert volgens Dirk Van Damme echter abstractie te maken van het politieke en sociale gewoel en focust zich op het ontwikkelen van een puur inhoudelijke visie. Uiteraard moet over deze visie nog een breed politiek en maatschappelijk debat worden gevoerd.

Er zal in het najaar allicht nog een overlegronde plaatsvinden met de inrichtende machten, de onderwijskoepels en de vakbonden. De commissie is uiteraard goed op de hoogte van de verschillende standpunten van de verschillende actoren, maar vanuit haar isolement wil de commissie zelf een zinvolle visie opstellen.

De vraag naar de input van internationale experts is volgens Dirk Van Damme legitiem, maar de spreker meent dat men zich in eerste instantie moet baseren op de eigen expertise. Wel zijn er veel internationale documenten, zoals onderzoeken en white papers, verzameld in de database van de commissie. Aan de leden wordt gevraagd om deze documenten te lezen. In die zin is er dus wel een input van internationale expertise.

De commissie zal zich niet uitspreken over de vraag of de besluitvorming al dan niet in een pact moet worden gegoten. Dat is niet haar rol. Dat zal allicht voer voor discussie zijn bij de vorming van een volgende Vlaamse Regering en eventueel bij een volgend sociaal overleg.

Dirk Van Damme antwoordt op de vraag naar de besluitvorming in de commissie dat er op basis van argumenten tot een convergentie onder de leden wordt gekomen. Op die basis wordt dan getracht een heldere besluitvorming te formuleren. Voorlopig is er geen sprake van meerderheids- en minderheidsstandpunten, maar

dat wordt door de spreker, zeker op het einde van de rit bijvoorbeeld, niet uitgesloten.

Dirk Van Damme zegt zich te hebben voorgenomen om niet publiek te communiceren over wat in de scope van de commissie zit. Hij neemt echter wel zijn rol als public intellectual ernstig op. Hij wil die rol in het maatschappelijke debat zorgvuldig spelen. Hij wil zijn expertise ter beschikking stellen van de Vlaamse samenleving. Bijvoorbeeld de organisatie van het schooljaar en de vakantieregeling behoren volgens hem niet tot de scope van de commissie. Die heeft daar in elk geval nog niet over gesproken.

De spreker hecht veel belang aan het intellectuele publieke debat waaraan mensen uit verschillende expertises deelnemen. Dat wordt volgens hem in de democratie te veel verwaarloosd. Zo'n debat is ruimer dan het politieke debat in het parlement of dan het debat in de geëigende organen. Dirk Van Damme wil zijn eigen rol in het intellectuele publieke debat niet wegcijferen. Hij heeft dat ook aan de minister gezegd. Hij is zich ervan bewust dat dat soms verwarring kan oproepen. Hij zal proberen nog zorgvuldiger te zijn en in het najaar nog meer zwijgen.

Paul Yperman beantwoordt de vraag of de commissie in haar rapport bij principes zal blijven dan wel die verder zal uitwerken, met de opmerking dat het wel duidelijk is dat de commissie geen nieuw decreet Rechtspositie zal schrijven. Zij zal wel principes uitschrijven. Het zal een consistent geheel zijn, met diepgang over de principes. Het rapport zal ook een financiële doorrekening bevatten van de voorstellen, zij het niet tot in detail. Veel suggesties en vragen gaan ervan uit dat de bomen tot in de hemel groeien, daarom wil de commissie realistisch en bruikbaar materiaal leveren om het beleid op te baseren.

Paul Yperman stelt dat de commissie niet verantwoordelijk is voor de timing. Zij ging akkoord om de klus in een jaar te klaren. Dat is kort, maar de spreker vraagt zich af of een extra jaar toegevoegde waarde zou opleveren. Het huidige tempo is goed voor de manier van werken.

Tot slot benadrukt Paul Yperman dat de Commissie van Wijzen niet de bedoeling heeft om zaken in te dienen voor volgend jaar of het jaar nadien, maar wel voor een toekomstig hr-beleid in het onderwijs dat een decennium kan standhouden.

3. Replieken van de leden en bijkomende antwoorden

Johan Danen vraagt zich af of het samenbrengen van onderzoek tot heel nieuwe inzichten heeft geleid. Kunnen er met andere woorden nieuwe zaken verwacht worden?

Koen Daniëls komt nog eens terug op het beeld van de sporen en de dwarsliggers. Hij begrijpt dat alle gesprekspartners altijd bepaalde zaken hebben verdedigd en dat het niet evident is om dan plots iets anders te zeggen. Komt er dan nog iets nieuws uit de gesprekken, waardoor de dwarsligger onder de sporen kan komen te liggen en niet erbovenop? Zijn er op dat vlak nieuwe zaken die de sprekers hoopvol stemmen?

Loes Vandromme stipt aan dat men in Nederland nu al de oefening opnieuw doet, terwijl het huidige plan, dat bedoeld was voor tien jaar, nog maar een paar jaar oud is. Zit dat ook mee in de visie, om tot een systeem van constant evalueren te komen?

Verder merkt Loes Vandromme op dat de Commissie van Wijzen ook alle politieke fracties heeft gezien. Ziet men daar ook convergenties en mogelijkheden om aan

het spoor te bouwen? Politieke fracties kunnen immers ook dwarsliggers zijn waarop men verder kan bouwen.

Hilâl Yalçın herhaalt haar vraag of er afspraken zijn gemaakt over het oplevermoment en de staat van het document en hoe de minister daarmee zal omgaan.

Op de vraag over de status antwoordt *Dirk Van Damme* dat het een rapport zal zijn dat aan de minister en de Vlaamse Regering zal worden opgeleverd. Dat zal geen lijvig document zijn, maar een tekst waarover hopelijk een ernstig en rustig maatschappelijk debat mogelijk is, met een visie die vooruitkijkt, maar die waarschijnlijk ook weerstand zal oproepen. Dat laatste is echter ook goed en nodig, want het zijn fundamentele zaken en mocht daarover een consensus bestaan, was de commissie niet nodig geweest. Het debat is in de loop der jaren vastgelopen, wat een collectieve verantwoordelijkheid van het hele systeem is, maar met een goede visie op hoe men in de toekomst de professionaliteit van de leraar kan vormgeven, wordt structureel en op lange termijn ook iets gedaan aan het lerarentekort.

Op dit moment bestaat er geen consensus. Dan is de enige methode dat men wat afstand neemt en kijkt naar argumenten en visieontwikkeling. Na de werkzaamheden van de commissie zal er dan worden teruggekeerd naar de rauwe werkelijkheid van het politiek-sociaal overleg. Er zijn geen afspraken gemaakt of denkpistes gelanceerd over het bestendigen van de Commissie van Wijzen. De spreker beschouwt de werkzaamheden als voltooid wanneer het product is opgeleverd. Natuurlijk is de commissie bereid om dat toe te lichten, eerst en vooral in de Commissie voor Onderwijs, maar wat het updaten en continu evalueren betreft, zal dat na haar werkzaamheden moeten worden bekeken. *Dirk Van Damme* wil geen afspraken doen over de vorm waarin dat moet gebeuren.

Er zijn absoluut dingen die de Commissie van Wijzen hebben verrast. Ze is heel interessante denkpistes aan het verkennen en ontwikkelen, die ze echter op het einde van de rit misschien weer wat realistischer zal bekijken, geeft de spreker mee.

Paul Yperman merkt op dat, hoewel het dossier al is herkauwd, de commissie het voordeel heeft dat ze het in de luwte en dus ook in de diepte kan bekijken en dingen vanuit verschillende perspectieven kan samenbrengen, wat enerzijds op zich al leidt tot nieuwe inzichten. Anderzijds zoekt de commissie naar evenwichten, zodat er voor iedereen eten en drinken in zit. Iedereen weet dat de convergentie tussen de vakbonden en de koepels ver te zoeken is en dat er meer convergentie is tussen de standpunten van de politieke fracties. Het voordeel van de commissie is dat ze bestaat uit een groep onafhankelijke mensen met expertise en op het einde van de rit dus met enig gezag kan spreken. Door haar werkwijze kunnen er op het einde van de rit ook over het sociaal overleg en de evenwichten tussen centrale sturing en lokaal beleid elementen in zitten voor iedereen.

Dirk Van Damme heeft inderdaad de vraag van de logopedisten ontvangen, naast heel veel mails van individuele leraars, maar ook van allerlei organisaties en groepen. De scope is het basis- en het secundair onderwijs, dus het leerplichtonderwijs. Er is voor gekozen om eerst die klus te klaren en om niet van in het begin ook te kijken naar het buitengewoon onderwijs, het dko (deeltijds kunstonderwijs) enzovoort. De vragen naar zorg en taken van de leraar en naar multidisciplinaire teams zijn natuurlijk belangrijke vragen. Hij moet echt samen met de andere mensen bekijken waar men nog de tijd vindt om ook sommige andere actoren, waaronder de beroepsvereniging van logopedisten, te horen.

Loes Vandromme pikt in op wat *Dirk Van Damme* zei, dat het buitengewoon onderwijs niet meegenomen wordt in de eerste scope. Dat is toch belangrijk. Als men nadenkt over hoe men inclusief onderwijs vorm kan geven, dan hoort men

ook – dat is een consensus bij alle politieke partijen – dat men het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs veel nauwer naar elkaar wil laten toegroeien, bijvoorbeeld op één campus. Als het gaat over handelingsverlegenheid bij sommige leerkrachten, kan men sterktes zien in het buitengewoon onderwijs. Als men leerkrachten samenbrengt op één site, kunnen die heel veel van elkaar leren. Daar moet men toch even over nadenken, merkt de spreker op.

De *voorzitter* dankt de Commissie van Wijzen om aanwezig te zijn in de commissie. Zodra haar werkstuk afgeleverd wordt, wordt ze met veel plezier weer uitgenodigd in de commissie om inhoudelijk te discussiëren.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Loes VANDROMME
Johan DANEN,
verslaggevers